

Crisis in Hardenberg?

Behoefteteonderzoek naar maatschappelijke opvang
binnen de gemeente Hardenberg.

Judith Klok & Dion Marsman

Christelijke Hogeschool Windesheim
School of Social Work
Integraal Maatschappelijk Werk

Crisis in Hardenberg?

Behoefteteonderzoek naar maatschappelijke opvang
binnen de gemeente Hardenberg.

Judith Klok & Dion Marsman

G. Peters, begeleider

J. van Oostrom, werkveldbegeleider

Hardenberg, Mei 2009

Christelijke Hogeschool Windesheim

School of Social Work

Integraal Maatschappelijk Werk

Voorwoord

Als eerste willen wij ons graag aan u voorstellen. Wij zijn Dion Marsman en Judith Klok. Met dit onderzoek willen wij afstuderen aan de Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Wij studeren samen aan de School of Social Work en hopen in juli 2009 als gediplomeerd maatschappelijk werkers in het werkveld te kunnen starten.

Door onze stages in het derde jaar van onze opleiding hebben wij allebei te maken gehad met de maatschappelijke opvang. Tijdens deze stage liepen wij tegen problemen aan als het gaat om maatschappelijke opvang in Nederland. Vooral de vele aanmeldingen en het tekort aan plaatsen vormde een probleem. Daarnaast hebben wij in onze opleiding veel gewerkt met de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Deze wet hebben wij betrokken in ons onderzoek. Om ons onderzoek niet te groot te maken hebben wij gekozen voor een onderzoeksgebied, namelijk de gemeente Hardenberg.

In dit voorwoord willen wij graag de mensen die hebben meegewerkt aan ons onderzoek hartelijk bedanken. Als eerste Gert-Jan Peters, onze begeleider vanuit school. Wij bedanken hem voor het verschaffen van helderheid en de goede begeleiding. Wij willen ook Judith van Oostrom bedanken voor haar taak als werkveldbegeleidster. Judith is werkzaam bij de gemeente Hardenberg als beleidscoördinator op het gebied van werk, educatie en welzijn. Wij bedanken haar voor de informatie met betrekking tot het beleid van de gemeente Hardenberg, maar ook voor haar uitleg over het landelijke beleid. Ook Freddy van Faasen willen wij bedanken voor zijn tijd, waarin hij ons op weg wist te helpen met ons onderzoek, en zijn kennis van de sociale kaart van de gemeente Hardenberg. Natuurlijk willen wij ook alle medewerkers van de instellingen die hebben meegewerkt aan de interviews bedanken voor hun medewerking.

Wij hopen dat u dit onderzoek met interesse lees.

Met vriendelijke groet,

Dion Marsman en Judith Klok

Mei 2009

Samenvatting

De vraagstelling voor ons onderzoek is: Is er behoefte aan maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg?

Maatschappelijke opvang is een wijkplaats voor kwetsbare mensen die door een combinatie van – elkaar vaak versterkende – psychosociale problemen de thuissituatie hebben verlaten of dreigen te verlaten.

Voor ons onderzoek richten wij ons op het algemene karakter van een maatschappelijke opvang. In dit onderzoek gaat het om mensen van achttien jaar en ouder.

Sinds de komst van de WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) zijn alle gemeentes verplicht om te zorgen voor de maatschappelijke voorzieningen voor haar burgers. In prestatieveld 7 van de WMO is de maatschappelijke opvang ondergebracht. Binnen de gemeente Hardenberg is er geen maatschappelijke opvang, zoals wij deze omschrijven. Daarnaast hebben we gekozen voor de gemeente Hardenberg, omdat deze gemeente na de gemeentelijke herindeling sterk gegroeid is.

Voor ons onderzoek hebben we ervoor gekozen om interviews te houden met verschillende instellingen. Zo zijn we in gesprek geweest met de gemeente Hardenberg en stichting De Stuw om een beeld te krijgen van het hulpverleningsaanbod binnen de gemeente Hardenberg.

Voor het behoefteonderzoek hebben wij telefonisch interviews afgenomen met verschillende instellingen binnen de gemeente Hardenberg.

Uit de interviews is het volgende naar voren gekomen: een kleine meerderheid van de ondervraagden heeft wel behoefte aan een maatschappelijke opvang in de gemeente Hardenberg. Wij zijn van mening dat deze kleine meerderheid niet groot genoeg is om te kunnen stellen dat er een structureel gebrek is aan maatschappelijke opvang in de gemeente Hardenberg.

Als aanbeveling naar de gemeente Hardenberg willen wij adviseren om de mogelijkheden voor opvang die nu aanwezig zijn goed te evalueren en zo nodig te optimaliseren.

Inhoudsopgave	
Titelpagina	2
Voorwoord	3
Samenvatting	4
Inhoudsopgave	5
 Hoofdstuk 1 Inleiding	 7
1.1 Probleemanalyse	7
1.2 Vooruitblik	8
 Hoofdstuk 2 Algemene maatschappelijke opvang	 9
2.1 Algemene maatschappelijke opvang	9
2.2 Doelgroep	9
2.3 Werkwijze	10
2.4 Crisisopvang in Nederland	12
2.4.1 De Federatie Opvang	12
2.4.2 Meldpunt Open Plaatsen	12
 Hoofdstuk 3 Wet Maatschappelijke Ondersteuning	 13
3.1. Wet Maatschappelijke Ondersteuning	13
3.1.1 Doelen van maatschappelijke ondersteuning	14
3.2 Prestatievelden	14
3.2.1 Prestatieveld 7	15
3.3 Centrumgemeenten Maatschappelijke opvang en Verslavingsbeleid	15
 Hoofdstuk 4 Methode van onderzoek	 17
4.1 Populatie, beschrijving onderzoeksgroep	17
4.1.1 De informanten	17
4.1.2 De instellingen	18
4.2 Dataverzameling methode	18
4.2.1 Type onderzoek	18
4.2.2 Type methode	18
4.2.3 Ongestructureerde interviews	18
4.2.4 Gestructureerde interviews	18
4.3 Meetinstrumenten	19
4.3.1. Uitwerking probleemstelling in meetbare eenheden	19
4.3.2. De vragenlijst	19
4.4 Uitvoering van de dataverzameling/verloop veldwerk	20
4.4.1 Verloop gesprekken met de informanten	20
4.4.2 Verloop gestructureerde interviews	20

4.5	Betrouwbaarheid	21
4.6	Analysemethode	21
4.6.1	Kwalitatieve analyse	22
4.6.2	Kwantitatieve analyse	22
Hoofdstuk 5 Resultaten		23
5.1	Gemeente	23
5.1.1	Centrumgemeente	24
5.2	De Stuw	24
5.2.1	Werkgroep crisisopvang	24
5.2.2	Beleid nieuwe crisisopvang	25
5.3	Resultaten praktijkonderzoek	26
5.4.	Verwachtingen	26
5.5	Resultaten interviews	27
Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen		31
6.1	Conclusies	31
6.2	Aanbeveling	32
Literatuurlijst		34
Bijlagen		36
Bijlage 1 Gemeente Hardenberg		37
Bijlage 2 Centrumgemeente		39
Bijlage 3 WMO		41
Bijlage 4 Instellingen		43
Bijlage 5 Interview schema		45

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de aanleiding tot het onderzoek beschreven. Dit gebeurt door middel van het beschrijven van de probleemanalyse, de centrale vraagstelling en de doelstelling van het onderzoek. Ook geven we een vooruitblik op de inhoud en de opbouw van dit verslag.

1.1 Probleemanalyse

De aanleiding voor dit onderzoek komt voort uit onze eigen ervaringen in het stagejaar van onze opleiding. Wij hebben allebei als maatschappelijk werker een jaar lang stage gelopen. Onze stages zijn op het eerste gezicht niet met elkaar te vergelijken, maar hebben toch veel met elkaar te maken. Dion heeft stage gelopen bij het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW) in Apeldoorn. Judith heeft haar stage gedaan bij IrisZorg crisisopvang in Nunspeet. Tijdens onze stages hebben wij ook daadwerkelijk met elkaar te maken gehad. Dion meldde een cliënt van haar aan bij de crisisopvang waar Judith werkzaam was. Deze cliënt is daar ook opgenomen.

Tijdens de stage liep Dion tegen het probleem aan dat het erg lastig was om een crisisplaats te vinden voor een cliënt. Vooral als deze cliënten geen psychiatrische klachten hebben maar dak- en thuisloos zijn geraakt door verschillende problemen. Judith kreeg te maken met aanmeldingen van cliënten die uit het hele land kwamen. Cliënten die bijvoorbeeld woonachtig waren in Groningen, maar voor wie alleen plaats was in Nunspeet. Wij zijn van mening dat het voor cliënten van waarde is om opgevangen te kunnen worden in hun eigen woonomgeving.

Vanuit deze ervaringen hebben wij ons probleem vorm gegeven. Wij zijn van mening dat er wat betreft maatschappelijke opvang in Nederland meer vraag dan aanbod is. De verschillende instellingen zijn vaak vol. Als er een plaats is krijgt een opvang daar naar verhouding erg veel aanmeldingen voor. Wij zijn van mening dat er meer behoefte is aan maatschappelijke opvang in Nederland. Omdat Nederland een heel breed gegeven is hebben wij gekozen voor een bepaald onderzoeksgebied. Dit gebied is de gemeente Hardenberg. Wij hebben gekozen voor de gemeente Hardenberg, omdat wij zeker weten dat er in deze gemeente geen maatschappelijke opvang is zoals wij deze omschrijven en omdat het een groot gebied is met veel inwoners. Vooral na de gemeentelijke herindelingen is de gemeente Hardenberg sterk gegroeid.

Daarnaast is sinds de komst van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) iedere gemeente verplicht om te zorgen voor de maatschappelijke voorzieningen voor haar burgers. In prestatieveld 7 van de WMO is de maatschappelijke opvang ondergebracht.

De centrale vraagstelling voor dit onderzoek is als volgt:

Is er behoefte aan algemene maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg?

Deze centrale vraag heeft betrekking op de volgende begrippen. Het begrip algemene maatschappelijke opvang, gemeente Hardenberg en de WMO. Deze worden uitgewerkt in het theoretisch kader van het onderzoek.

De doelstelling voor ons onderzoek is een behoefteonderzoek doen onder verschillende instellingen die te maken krijgen met mensen/cliënten die in een crisissituatie belanden en daardoor genooddaakt zijn om een plaats te zoeken in een algemene maatschappelijke opvang. Onder deze instellingen vallen bijvoorbeeld het Algemeen Maatschappelijk Werk, de politie en het jongerenwerk binnen de gemeente Hardenberg.

Naast het behoefteonderzoek bij de instellingen zijn wij in gesprek gegaan met zogenoemde informanten. Wij zijn hiervoor in gesprek geweest met een hulpverlener die ervaring heeft met de doelgroep en met de gemeente Hardenberg als beleidsmaker.

In het onderzoeksverslag presenteren wij de behoefte aan maatschappelijke opvang in de gemeente Hardenberg. Op basis van de conclusie hebben wij aanbevelingen gedaan aan de gemeente Hardenberg.

1.2 Vooruitblik

Dit onderzoek is opgedeeld in een aantal hoofdstukken. Het theoretisch kader van ons onderzoek is gebruikt om de begrippen uit de vraagstelling duidelijk uit te leggen. Deze begrippen zijn verwerkt in hoofdstuk 2, algemene maatschappelijke opvang en hoofdstuk 3, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. In de bijlage is de omschrijving van de gemeente Hardenberg opgenomen.

In hoofdstuk 4 leest u de verantwoording van dit onderzoek. Wat hebben wij ondernomen om dit onderzoek tot stand te brengen en welke methoden hebben wij gebruikt om ons onderzoek uit te voeren.

De resultaten van ons onderzoek zijn opgenomen in hoofdstuk 5. De resultaten van de gesprekken met onze informanten zijn te vinden in paragraaf 5.1 en 5.2. De resultaten van het behoefteonderzoek onder de instellingen zijn te vinden in paragraaf 5.3, daarnaast zijn de instellingen opgenomen in de bijlagen.

Tenslotte komen we in hoofdstuk 6 tot de conclusies en aanbevelingen die dit onderzoek hebben opgeleverd.

Hoofdstuk 2 Algemene maatschappelijke opvang

In dit hoofdstuk wordt het onderdeel algemene maatschappelijke opvang van het onderzoek behandeld. Om dit te kunnen doen hebben wij gebruik gemaakt van verschillende literatuur. In dit hoofdstuk kunt u ondermeer lezen wat in het onderzoek verstaan wordt onder algemene maatschappelijke opvang, voor welke doelgroep deze opvang van toepassing is en hoe een opvanginstelling te werk gaan.

2.1 Algemene maatschappelijke opvang

Een maatschappelijke opvang is een wijkplaats voor kwetsbare mensen die door een combinatie van – elkaar vaak versterkende – psychosociale problemen de thuissituatie hebben verlaten of dreigen te verlaten. Het kan gaan om mishandelde vrouwen, mensen in een psychosociale crisis, dak- en thuislozen en zogenoemde “zorgwekkende zorgmijders”, de groeiende groep van onaangepaste, agressieve, moeilijk benaderbare personen, zoals dak- en thuislozen, psychiatrische patiënten, verslaafden of zwerfjongeren, die wel zorg behoeven, maar vaak hulp mijden of weigeren. Omdat velen van hen (tijdelijk) niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving en vaak ook niet terecht kunnen bij andere voorzieningen, vervult de maatschappelijke opvang, met name in de thuislozenzorg, een laatste vangnetfunctie. (Wisselink, I, 2000)

Voor ons onderzoek richten wij ons op het algemene karakter van een maatschappelijke opvang. Er zijn voor veel doelgroepen voor opvangmogelijkheden, bijvoorbeeld ouderen, psychiatrisch patiënten en mensen met een verstandelijke beperking. In dit onderzoek gaat het om mensen vanaf achttien jaar en ouder.

2.2 Doelgroep

Een maatschappelijke opvang is er voor mensen die zich in een crisissituatie bevinden. Omdat de maatschappelijke opvang een algemeen karakter heeft kunnen mensen zich aanmelden vanaf achttien jaar. Afhankelijk van de grootte van een opvang wordt er gekeken naar de plaats die er is binnen de instelling. Instellingen hebben plaats voor alleenstaanden, alleenstaande ouder met kinderen, echtparen en echtparen met kinderen (onder echtparen worden ook twee mensen verstaan die een relatie hebben zonder dat ze gehuwd zijn). Omdat een opvang voor iedereen toegankelijk is zijn er vaak een aantal contra indicaties. Contra indicaties zijn redenen voor het weigeren van mensen in de opvang. Deze redenen zijn opgesteld door de instelling om op die manier voor veiligheid en een goede hulpverlening te kunnen zorgen. Deze indicaties zijn vaak acute verslaving en psychiatrie, dit omdat deze mensen niet de juiste hulp krijgen in een maatschappelijke opvang en de hulpverlening voor anderen zouden kunnen verstoren.

Om in aanmerking te kunnen komen voor een plaats in een maatschappelijke opvang moeten mensen geen dak meer boven hun hoofd hebben. Dus geen eigen veilige plaats hebben om te kunnen leven. Vooral het thuisloos zijn wordt vaak vergeten. Het gaat hier niet alleen om zwervers, mensen die al jaren op straat leven, maar ook om mensen waar je in eerste instantie niet van zou denken dat ze dak- en/of thuisloos zijn. Het gaat bijvoorbeeld om mensen die uit hun huis zijn gezet door financiële problemen, mensen die niet meer kunnen verblijven bij familie en vrienden en mensen die bij hun partner of ouders niet meer kunnen wonen (door bijvoorbeeld huiselijk geweld). Eigenlijk gaat het om iedereen die geen huis meer heeft om naar toe te gaan. In de paragraaf aanmelding wordt verder ingegaan op de criteria die gesteld worden aan een opname in een crisisopvang.

2.3 Werkwijze

In deze paragraaf willen we ingaan op de werkwijze van een maatschappelijke opvang; de manier waarop cliënten zich kunnen aanmelden, de intake en de verdere hulpverlening.

Aanmelding

Om een plaats te krijgen binnen een maatschappelijke opvang is de eerste stap een aanmelding. Aanmelden kan op verschillende manieren, cliënten kunnen zelf contact opnemen met de instelling, door telefonisch contact of aan de deur. Ook kan er via een andere hulpverlenende instantie worden verwezen naar de opvang. Een hulpverlenende instantie is bijvoorbeeld het algemeen maatschappelijk werk. Een aanmelding verloopt over het algemeen telefonisch, met de toekomstige cliënt zelf. Tijdens dit gesprek worden er verschillende vragen gesteld om te bekijken of iemand in aanmerking komt voor een plaats binnen de opvang. Deze vragen gaan onder andere over de probleemsituatie, of iemand al eerder hulpverlening heeft gehad en wat de cliënt nodig zal hebben aan hulpverlening. Door deze vragen proberen de medewerkers vast te stellen of iemand geschikt is voor de opvang. De criteria die vaak gesteld worden zijn: is er genoeg plaats in de opvang, zal de hulp aansluiten bij de situatie, is de hulpverlening toerijkend en past iemand binnen de groep die al binnen de opvang woont. Na dit gesprek wordt er besloten of iemand op een intakegesprek kan komen. Mochten er twijfels zijn over de beslissing dan kan een medewerker vragen of er contact kan zijn met eerdere hulpverleners, om zo te kijken of deze de twijfel weggenomen kan worden.

Een maatschappelijke opvang werkt niet met wachtlijsten. Als er plaats is gaat deze plaats naar degene die zich er het eerst voor meldt, wie het eerst komt het eerst maalt. Wel zijn er de eerder genoemde contra indicaties van verslaving en psychiatrie. Ook zijn er verschillen in het werkgebied van opvangen. Zo zijn er opvangen die alleen regionaal werken in plaats van landelijk, dit is vaak in verband met de financiering van de instelling.

Intake

Als er na een aanmelding wordt besloten dat een toekomstig cliënt in aanmerking kan komen voor een plaats binnen de opvang dan wordt die persoon uitgenodigd voor een intakegesprek. Tijdens dit gesprek wordt er

verder ingegaan op het verhaal van de persoon, een diepgaander gesprek dan gedurende de aanmelding. Voor hulpverleners is het vaak belangrijk om naast telefonisch contact ook een persoonlijk gesprek te hebben. Als er na de intake besloten wordt dat iemand opgenomen kan worden kan de cliënt ook direct blijven. Na de opname krijgt een cliënt een hulpverlener toegewezen binnen de instelling (dit hangt af van de methode waarmee gewerkt wordt binnen de instelling). Met deze hulpverlener wordt de verdere hulpverlening opgestart.

Hulpverlening

Binnen een maatschappelijke opvang ofwel crisisopvang wordt er hulp geboden door professionele hulpverleners. De invulling van de functies van deze hulpverleners kan per instelling verschillen. Er zijn instellingen die alleen werken met maatschappelijk werkers. Maar verschillende instellingen werken met groepswerkers (woonbegeleiders) en daarnaast maatschappelijk werkers voor de individuele hulpverlening aan de cliënten. De individuele begeleiding door maatschappelijk werkers is gebaseerd op kortdurende hulpverlening. Cliënten verblijven over het algemeen drie maanden in een maatschappelijke opvang. Om de hulpverlening vorm te geven wordt er gewerkt met verschillende methoden. De methode die wij willen uitlichten is het 8 fasen model (*Van Leeuwen-Den Dekker en Heineke, 2004*) Dit model is gebaseerd op de fasen binnen de kortdurende hulpverlening, deze fasen zijn over het algemeen hetzelfde binnen de maatschappelijke opvang. De fasen bestaan uit: aanmelding, intake, opname, analyse, planning, uitvoer, evaluatie en uiteindelijk uitstroom.

Om in alle fasen een goed hulpverleningsplan te kunnen opstellen worden de hulpvragen onderverdeeld in leefgebieden. Deze leefgebieden komen ook in andere vormen van maatschappelijk werk voor, omdat dit een duidelijke onderscheiding vormt in de hulpvragen van cliënten. De leefgebieden zijn: financiën, huisvesting, sociaal functioneren, psychisch functioneren, zingeving, lichamelijk functioneren, sociaal functioneren en dagbesteding. Deze leefgebieden worden gebruikt voor de hulpvragen. Door op de hulpvragen een actieplan te maken ontstaat er een hulpverleningsplan. Dit plan wordt samen met de cliënt gevormd en ook samen met de cliënt uitgevoerd. Het komt vaak voor dat de doelen die gesteld worden opgedeeld worden in doelen in de crisisopvang en doelen voor de vervolghulpverlening. Omdat een cliënt in principe drie maanden verblijft binnen de opvang moeten de doelen wel realistisch zijn om binnen deze tijd te kunnen behalen. Door de korte tijd die cliënten verblijven binnen een opvang is een voorbeeld van een doel voor het leefgebied huisvesting het vinden van vervolghulpverlening in de vorm van een eigen woning of onderdak vinden bij een andere instelling die opvang biedt voor een langere tijd.

Wat biedt een Maatschappelijke Opvang?

In de brochure van de maatschappelijke opvang van IrisZorg in Nunspeet wordt het aanbod binnen de opvang als volgt omschreven. In een maatschappelijke opvang wordt een tijdelijk thuis geboden voor mensen die dat niet meer

hebben. Een maatschappelijke opvang biedt heel kort gezegd een bed, bad en brood. Hiermee wordt bedoeld dat de opvang een slaapplek aanbiedt, een plek waar de cliënt zich kan douchen en er wordt gezorgd voor voldoende voeding. In een maatschappelijke opvang is er 24 uur begeleiding aanwezig. Aangezien het verblijf in een opvang voor een bepaalde tijd is zijn de doelen waar aan gewerkt wordt hierop afgesteld. De uitvoer van deze doelen gaat in samenwerking met de begeleiding. Afhankelijk van de instelling wordt er naast de individuele begeleiding ook groepsbegeleiding aangeboden. Ook kunnen er speciale programma's worden aangeboden voor ouders, kinderen en begeleidingsgesprekken met partners.

2.4 Crisisopvang in Nederland

Nederland kent heel veel verschillende maatschappelijke opvangen. Omdat elke maatschappelijke opvang een andere werkwijze kan hebben en onder andere overkoepelende organisaties valt is het moeilijk om één beschrijving te maken van een maatschappelijke opvang. Om toch een duidelijk beeld te krijgen hebben wij de brancheorganisatie De Federatie Opvang als overkoepelende organisatie gekozen. Op deze manier hopen we toch een algemeen beeld te kunnen schetsen van de maatschappelijke opvang in Nederland.

2.4.1 De Federatie Opvang

De Federatie Opvang is een overkoepelende organisatie waar veel instellingen voor maatschappelijke opvang bij zijn aangesloten. Het gaat om ongeveer honderd instellingen in Nederland. De Federatie Opvang richt zich als vereniging op het behartigen van de belangen van de instellingen die lid zijn van de vereniging. Ook biedt ze ondersteuning aan de werknemers van deze leden.

De Federatie Opvang is een organisatie die zorg draagt voor het signaleren en agenderen van belangrijke trends in de ontwikkeling van de opvang op het politieke en het publieke terrein. (www.opvang.nl)

2.4.2 Meldpunt Open Plaatsen

De Federatie Opvang heeft een meldpunt opgestart waar alle aangesloten maatschappelijke opvangen kunnen melden dat er een plaats open is in hun opvang. Door dit platform kunnen instellingen bekijken waar er in Nederland open opvangplaatsen zijn. Dit bevordert de samenwerking tussen de instellingen. Door dit meldpunt kunnen instellingen die aanmeldingen krijgen van cliënten ook doorverwijzen naar andere instellingen die beter aansluiten bij de hulpvraag van de cliënt. Ook kunnen instellingen voor cliënten bekijken waar er wel plaats is in Nederland als de eigen opvang geen plaats heeft voor de aanmelding.

Hoofdstuk 3 Wet Maatschappelijke Ondersteuning

In dit Hoofdstuk willen wij een duidelijke toelichting geven over de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), waar sinds januari 2007 ook de maatschappelijke opvang onder valt. Door middel van een inleiding in de WMO willen we in dit hoofdstuk aan de orde laten komen wat het beleid van de gemeente Hardenberg is op de punten die de overheid voor de WMO gesteld heeft. In de volgende paragrafen wordt de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, het beleid van de gemeente Hardenberg betreffende deze wet en de toekomstvisie van de gemeente Hardenberg behandeld.

3.1. Wet Maatschappelijke Ondersteuning

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is op 1 januari 2007 ingevoerd in alle Nederlandse gemeenten. Door deze invoering zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de WMO. Veel onderdelen die voorheen vielen onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) zijn nu de verantwoordelijkheid van de gemeenten. (beleidsplan gemeente Hardenberg, 2008)

De aanleiding voor deze verandering komt voort uit de noodzaak om het zorgstelsel duurzaam en betaalbaar te houden. (beleidsplan gemeente Hardenberg, 2008) Door de WMO worden alle Nederlanders aangespoord om zo lang mogelijk te wachten met het inroepen van professionele zorg. Dit omdat in de WMO de meeste zorg die voorheen onder de AWBZ regeling viel nu onder het beleid van de gemeente valt en ook door de gemeente gefinancierd zal worden.

Door de WMO wordt er meer gerekend op de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Zij zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen sociale netwerk. Als er door verschillende redenen blijkt dat het netwerk van de burger niet toereikend is kan men een beroep doen op de gemeente en daardoor op de WMO. De WMO zorgt ervoor dat de zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie van burgers (met beperkingen) bevorderd wordt.

Ook worden gemeenten door de WMO verplicht om de voorzieningen voor het bevorderen van de zelfredzaamheid en de maatschappelijke participatie van haar burgers te treffen. Het gaat dan om voorzieningen die ervoor zorgen dat de inwoners een eigen huishouden kunnen voeren, voorzieningen voor de mobiliteit in en om de woning en het kunnen beschikken over passend vervoer. Deze voorzieningen zijn individueel gericht, op de burger zelf. Ook zijn er in de wet een aantal algemene voorzieningen opgenomen. Om burgers te helpen bij het optimaliseren van hun netwerk moet de gemeente ook voorzien in de mogelijkheid tot het opdoen van sociale contacten, door bijvoorbeeld een buurthuis. De volgende punten zijn voorzieningen waarin de gemeente moet voorzien: een huishouden te voeren; zich te verplaatsen in en om de woning; zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel; medemensen te ontmoeten en op basis daarvan sociale verbanden aan te gaan.

Het doel van de WMO is dat er een goed beleid is per gemeente op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Voor de gebieden waarin de WMO niet voorziet zal er altijd de AWBZ blijven. Maar er kan niet meer zo gemakkelijk aanspraak op worden gedaan als voorheen.

3.1.1 Doelen van maatschappelijke ondersteuning

Om de maatschappelijke ondersteuning te kunnen bevorderen door middel van de WMO zijn er een aantal doelen opgesteld die door de gemeenten behaald moeten worden. Deze doelen zijn als volgt gesteld: het bevorderen van de zelfredzaamheid, stimuleren van maatschappelijke inzet, bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en het bevorderen van de sociale samenhang. Om deze doelen te behalen zijn er negen prestatievelden opgesteld. In paragraaf 3.2 wordt hier verder op in gegaan.

De gemeente Hardenberg beschrijft hun opvatting van de doelen van maatschappelijke ondersteuning als volgt in hun beleidsplan maatschappelijke ondersteuning (gemeente Hardenberg, 2008-2010):

De gemeente Hardenberg maakt in haar WMO-beleid keuze op die plaatsen, waar we hiaten en/of achterstanden in onze eigen samenleving zien en waar we met de middelen die ons ter beschikking staan maximaal effect kunnen bereiken. Op basis van de genoemde doelen gaat de gemeente Hardenberg de komende jaren het beleid inzake maatschappelijke ondersteuning inzetten op de zichtbare verbetering binnen de Hardenbergse samenleving van de zelfredzaamheid en het oplossen van kwetsbaarheid van haar burgers. Het feit dat de gemeente Hardenberg deze gerichte keuzes maakt, betekent niet dat ze op andere gebieden niets doet. Veel gebeurt er immers vandaag al via lopende wetten en trajecten. Dit valt echt niet altijd uitsluitend onder het beleid inzake maatschappelijke ondersteuning.

3.2 Prestatievelden

De overheid heeft de taken voor de gemeenten in de WMO samengevat in negen prestatievelden. Deze taken zijn niet allemaal nieuw voor de gemeente. De taken die wel nieuw zijn moeten per gemeente zelf ingevuld worden. Het gaat dan om de volgende taken: de huishoudelijke verzorging, het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning en een aantal subsidieregelingen voor o.a. Mantelzorgondersteuning.

De WMO is een heel uitgebreide wet. Het beleidsterrein is daarom erg uitgebreid en er valt veel onder te brengen onder deze wet. De gemeente Hardenberg heeft gekozen voor een kort en actiegericht WMO-beleidsplan.

De gemeente Hardenberg is verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning van inwoners. De nadruk binnen de WMO ligt vaak op de hulp bij

het huishouden, woningaanpassingen, vervoer en rolstoelen. Maar in de WMO gaat het om veel meer. De WMO geeft de gemeente negen taken op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Deze negen taken zijn te vinden in bijlage 3. Prestatieveld 7 staat hieronder vermeld, omdat dit betrekking heeft op ons onderwerp. Ook staat erbij vermeld hoe de gemeente Hardenberg hiermee omgaat.

3.2.1 Prestatieveld 7

Prestatieveld 7 is in de WMO als volgt omschreven: Het bieden van maatschappelijk opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.

De gemeente Hardenberg heeft ervoor gekozen om prestatieveld 7 op de volgende manier in te vullen:

Op het gebied van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het bestrijden van huiselijk geweld speelt de gemeente Zwolle als aangewezen centrumgemeente een belangrijke rol. De gemeente Hardenberg richt zich op het gebied van opvang dan ook nadrukkelijk op het beleid van de gemeente Zwolle. De gemeente Hardenberg ziet voor de eigen gemeente, met hun omvang, hier echter ook een taak in weggelegd. De gemeente Hardenberg wil proberen om in 2008/2009 een aantal plaatsen voor crisisopvang in hun gemeente te realiseren. Hiertoe zullen prestatieafspraken worden gemaakt met woningcorporaties en zorginstellingen. (Gemeente Hardenberg, 2008, p. 43)

De gemeente Hardenberg valt als het gaat om maatschappelijke opvang onder een centrumgemeente, Zwolle. Daar beroept de gemeente ze zich ook op als het gaat om langdurige opvang. De functie van centrumgemeenten is te lezen in de volgende paragraaf.

3.3 Centrumgemeenten Maatschappelijke opvang en Verslavingsbeleid

Nederland is door de overheid opgedeeld in centrumgemeenten. Deze gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid. In bijlage 2 wordt verder in gegaan op het ontstaan van deze centrumgemeenten. Ook wordt hier door middel van een kaart de opdeling weergegeven.

Door deze verdeling valt de gemeente Hardenberg onder de centrumgemeente Zwolle. Hieronder vallen ook de verschillende dorpen en steden in de buurt van Zwolle. Het gaat dan om de volgende plaatsen: Dalfsen, Elburg, Ermelo, Hardenberg, Harderwijk, Hattem, Kampen, Nunspeet, Oldebroek, Ommen, Putten, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle.

Door deze centrumgemeente is de gemeente Hardenberg afhankelijk van het beleid dat Zwolle voert op het gebied van maatschappelijke opvang. In het gesprek met onze werkveldbegeleidster, Judith van Oostrom wordt hier verder op in gegaan. Dit is te vinden in hoofdstuk 5 resultaten paragraaf 5.1.

Door het beleid van de centrumgemeenten hoeft Hardenberg niet zelf te voorzien in een daadwerkelijke opvang voor haar burgers. Wel moet zij goede afspraken maken met de gemeente Zwolle als het gaat om maatschappelijke opvang. In de invulling van prestatieveld 7 haalt de gemeente Hardenberg aan dat zij voor maatschappelijke opvang terugvalt op de centrumgemeente.

De gemeente Zwolle krijgt van de overheid geld om de maatschappelijke opvang te kunnen realiseren. Naast dit geld moet er ook geld worden toegevoegd door de gemeente zelf. Omdat de gemeenten verschillen van grootte en aantal inwoners waarvoor de zorg geleverd wordt moeten deze kosten evenwichtiger verdeeld worden.

In het persbericht van maart 2009, van het ministerie van volksgezondheid, welzijn en sport is het volgende weergegeven:

In totaal gaat 458 miljoen euro om in de maatschappelijke opvang, die de verantwoordelijkheid is van 43 centrumgemeenten. Hiervan is 280 miljoen euro afkomstig van het rijk en betalen de gemeenten 178 miljoen zelf. Gemeenten verwachten dat in de komende periode een groter beroep op de maatschappelijke opvang gedaan zal worden als gevolg van de economische crisis.

Hoofdstuk 4 Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk zal de verantwoording van de opzet en de uitvoering van het afstudeeronderzoek worden beschreven.

4.1 Populatie, beschrijving onderzoeksgroep

Voor dit onderzoek hebben wij ervoor gekozen om het onderzoek te splitsen in twee groepen. De populatie voor deze twee groepen zijn verschillend van aard. Omdat we beide groepen nodig hadden voor ons onderzoek beschrijven we ze in de volgende paragrafen.

4.1.1 De informanten

De populatie van de eerste groep, de informanten, bestaat uit twee personen. Wij hebben voor het onderzoek eerst twee gesprekken gehad met sleutelinformanten. Het eerste gesprek is gevoerd met Freddy van Faassen. Hij is werkzaam bij stichting De Stuw in Hardenberg. Freddy heeft een groot netwerk binnen de gemeente Hardenberg. We hebben voor hem gekozen omdat hij op verschillende niveaus betrokken is met de doelgroep. Op zowel micro- als meso- en macroniveau.

Het tweede gesprek hebben wij gehad met onze werkveldbegeleidster, Judith van Oostrom. Zij is werkzaam als beleidsmedewerker op het gebied van werk, educatie en welzijn bij de gemeente Hardenberg. Wij hebben speciaal voor haar gekozen, omdat ze ons veel informatie zou kunnen geven over de beleidsontwikkelingen op het gebied van ons onderzoek. Wij hebben het in ons onderzoek op twee manieren over de gemeente Hardenberg, de eerste functie is het gebied Hardenberg, het gebied als gemeentegrens als afbakening van het onderzoeksgebied. De tweede functie is de gemeente Hardenberg als beleidsmaker, aangezien zij het beleid maken op het gebied van maatschappelijke opvang.

De gesprekken met Freddy van Faassen en Judith van Oostrom hebben een open karakter gehad. Hiervoor hebben wij bewust gekozen om hen de mogelijkheid te geven ons allerlei informatie te geven.

4.1.2 De instellingen

Voor het tweede deel van het onderzoek hebben wij een gestructureerd interview afgenomen bij veertien instellingen binnen de gemeente Hardenberg. Wij hebben deze instellingen uitgezocht op basis van de gemeentegids van de gemeente Hardenberg. Door de instellingen in deze gids te testen op de criteria die wij stelden hebben wij een selectie gemaakt. De criteria die wij hebben gesteld is dat de instellingen met de doelgroepen werken die voor de maatschappelijke opvang relevant is. In de bijlage zijn de instellingen opgenomen met daarbij de beschrijving van hun functie (bijlage 4).

4.2 Dataverzameling methode

In deze paragraaf wordt de beschrijving en de motivering van het type onderzoek en de methode van dataverzameling beschreven.

4.2.1 Type onderzoek

Voor ons onderzoek hebben wij gekozen voor een behoefteonderzoek. Dit komt al in onze vraagstelling naar voren, de behoefte aan crisisopvang in de gemeente Hardenberg. Deze behoefte hebben wij onderzocht onder verschillende hulpverlenende instanties binnen de gemeente Hardenberg. Hoe wij dit onderzoek hebben vorm gegeven is te lezen in de volgende paragrafen.

4.2.2 Type methode

De methoden die wij gebruikt hebben verdeelt ons onderzoek in twee onderdelen. Voor deze twee delen hebben wij wel gekozen voor dezelfde methode, namelijk het interview. Door te interviewen krijgen wij de meest directe informatie die goed resultaat zal geven.

4.2.3 Ongestructureerde interviews

Als eerste hebben wij interviews afgenomen met zogenoemde informanten. Voor deze informanten hebben wij gekozen, omdat zij goed op de hoogte zijn van de situatie rondom maatschappelijke opvang in Hardenberg en ons verder op weg kunnen helpen. Deze informanten zijn werkzaam bij de Gemeente Hardenberg en Stichting De Stuw. De instellingen zijn beschreven in het onderdeel onderzoekspopulatie.

4.2.4 Gestructureerde interviews

Om de behoefte van de onderzoekspopulatie in kaart te kunnen brengen hebben wij gekozen om hen elf gestructureerde vragen voor te leggen. Deze vragen hebben een open en gesloten karakter. De vragen zijn gebaseerd op de dimensies in onze onderzoeksvraag. Vooraf hebben wij onszelf de vraag gesteld wat we moeten weten van de onderzoeksgroep om onze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden. De antwoorden hierop zijn de vragen voor het interview geworden.

Aangezien wij veertien instellingen wilden interviewen hebben we telefonisch contact met hen gezocht, het zou erg veel tijd zou gaan kosten om afspraken te maken voor een persoonlijk interview. Het zijn elf vragen waarvoor je telefonisch ongeveer veertien minuten kwijt bent, terwijl een face-to-face interview veel meer tijd in beslag zou nemen. Het is voor de informatie niet noodzakelijk geweest om mensen face-to-face te spreken, omdat het gaat over de opinie van de geïnterviewden.

4.3 Meetinstrumenten

In deze paragraaf wordt beschreven hoe wij onze probleemstelling hebben uitgewerkt tot meetbare eenheden, hoe we tot de vragen voor de interviews zijn gekomen en hoe we helderheid hebben gekregen over onze probleemstelling.

4.3.1. Uitwerking probleemstelling in meetbare eenheden.

Onze probleemstelling is dat we uit eigen ervaringen hebben gemerkt dat het erg lastig is om een plaats te vinden voor cliënten in een maatschappelijke opvang. Wij hebben ervoor gekozen om dit probleem te onderzoeken in de gemeente Hardenberg. Omdat er door de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) een verplichting is voor de gemeente om op prestatieveld 7 een beleid te vormen op maatschappelijke opvang hebben wij dit meegenomen in onze probleemstelling (zie hoofdstuk 3). Om onze probleemstelling te kunnen onderzoeken hebben wij gekozen voor een behoefteonderzoek (zie paragraaf 4.2).

De begrippen die wij hebben uitgewerkt tot meetbare eenheden zijn de begrippen maatschappelijke opvang, Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de behoefte aan maatschappelijke opvang. De begrippen maatschappelijke opvang en de WMO zijn duidelijke begrippen. Ze zijn goed te beschrijven omdat ze vast gelegd zijn. Om een goede beschrijving te kunnen geven zijn wij in gesprek geweest met onze informanten. De behoefte is een complexer begrip, omdat niet vanzelfsprekend is wat we hiervoor moeten vragen. Om dit toch te kunnen onderzoeken hebben wij een aantal vragen opgesteld om wel een meetbare eenheid te kunnen maken van dit begrip.

4.3.2. Vragenlijst.

We zijn op de vragen gekomen voor ons interview door te gaan kijken wat we precies wilden weten van de instellingen. Welke vragen moeten wij hen stellen om antwoord te kunnen krijgen op onze vraagstelling. Ons onderzoek is een behoefteonderzoek, daarom willen we ook graag de behoefte van de instellingen pijlen. Onze belangrijkste vraag is, is er volgens de instelling waaruit u werkte behoefte aan een maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg? Want dit is onze onderzoeksvraag. Maar omdat dit zoals in de vorige paragraaf beschreven is een complex begrip is moesten wij toch meerdere vragen stellen om hierachter te komen. Uit de gesprekken met onze informanten kwamen een aantal zaken naar voren waar wij aandacht aan wilden besteden. Vooral de plaats waar nu opvang gevonden wordt voor een cliënt vonden wij een vraag die past bij de behoefte. Want als hulpverleners wel plaats vinden voor cliënten is het dan binnen de centrumgemeente of hierbuiten. Ook wilden wij weten of het voor de cliënt verschil zou maken of hij in zijn eigen omgeving opgevangen kan worden. Want dit is van invloed op de behoefte aan opvang in de omgeving van Hardenberg.

Op deze manier zijn wij tot elf gestructureerde vragen gekomen die wij aan de instellingen hebben voorgelegd (zie bijlage 5). Door de keuze om gestructureerde vragen te stellen hebben wij de complexiteit van het begrip kunnen uitwerken tot een meetbare eenheid.

4.4 Uitvoering van de dataverzameling/verloop veldwerk.

In deze paragraaf wordt de uitvoering van het onderzoek beschreven. De paragrafen zijn opgedeeld in het gesprek met de sleutelinformanten en de gestructureerde interviews.

4.4.1 Verloop gesprekken met de sleutelinformanten.

Wij hebben ervoor gekozen om gesprekken te hebben met twee sleutelinformanten. Zij zijn goed op de hoogte van de situatie in de gemeente Hardenberg en kunnen ons meer informatie geven over het onderwerp maatschappelijke opvang. Wij hebben vooraf de gesprekken voorbereid door een topiclijst op te stellen met onderwerpen voor het gesprek. De gesprekken zijn goed verlopen. Met Freddy van Faassen van stichting De Stuw hebben wij een meer oriënterend gesprek gehouden over het onderwerp maatschappelijke opvang en de behoefte hieraan. Hij heeft ons meer wegwijs gemaakt in de gemeente Hardenberg en de diensten die er al aangeboden worden. Het tweede gesprek hebben wij gehad met Judith van Oostrom van de gemeente Hardenberg. Zij is werkzaam als beleidscoördinator op de afdeling werk, welzijn en educatie. Zij heeft ons vooral geïnformeerd over de WMO, het beleid van de gemeente Hardenberg betreffende maatschappelijke opvang en de functie van de centrumgemeenten.

4.4.2 Verloop gestructureerde interviews.

Wij hebben een selectie gemaakt van instellingen in de gemeente Hardenberg die vermeld staan in de gemeentegids, die wordt verspreid door de gemeente Hardenberg onder haar inwoners. De criteria die wij gesteld hebben om de instellingen te selecteren uit de gemeentegids is dat ze te maken kunnen hebben met de doelgroep die in aanmerking komt voor maatschappelijke opvang. Hieruit hebben wij een lijst opgesteld van veertien instellingen. De kenmerken van deze instellingen zijn dat ze een sociaal karakter hebben. In paragraaf 1 van dit hoofdstuk wordt toegelicht welke instellingen wij geïnterviewd hebben. Aan deze instellingen hebben wij de elf gestructureerde interviewvragen voorgelegd. Het telefonisch benaderen van de instellingen verliep redelijk goed. Af en toe was het lastig om de juiste persoon binnen de instelling te vinden voor dit onderwerp. Het voordeel van een telefonisch interview is wel dat je de vragen nog enigszins kunt toelichten en kunt vertellen waarom je juist deze vraag stelt. In enkele gevallen was het nodig om een telefonische afspraak te maken met de juiste persoon. Dit betekende dat we een aantal instellingen vaker moesten bellen. Maar ondanks dat waren de instellingen goed te bereiken.

4.5 Betrouwbaarheid

In deze paragraaf wordt beschreven welke problemen wij ondervonden hebben tijdens ons onderzoek. Door deze problemen te beschrijven willen wij verantwoording afleggen voor de betrouwbaarheid van ons onderzoek.

In de eerste opzet van ons onderzoek wilden we alleen een interview afnemen met de instelling die ons veel informatie kon geven over ons onderwerp, zoals de gemeente en De Stuw. De andere instellingen wilden we alleen benaderen door middel van een enquête. Tijdens een van de lessen onderzoeksmethode hebben we toch maar besloten om geen enquêtes af te nemen. Er zaten voor ons toch te veel nadelen aan het versturen van een enquête. Er is een hele grote kans dat je maar een klein aantal enquêtes terug krijgt. Aangezien we niet heel veel instellingen benaderen is het wel noodzakelijk dat we zoveel mogelijk respons krijgen. Daarom hebben we er toch voor gekozen om de instellingen op te bellen om een kort interview te houden. Als interviewvragen gebruikten we de vragen die we in eerste instantie hadden opgesteld voor een enquête. Op deze manier stellen we de vragen steeds op dezelfde manier en ontstaat hierover geen verwarring.

In eerste instantie hadden wij gekozen voor het begrip crisisopvang. Dit zorgde voor best wat verwarring in het eerste gesprek met Freddy van Faassen van stichting De Stuw. Want wat hij onder een crisis verstond was anders dan wat wij hiermee bedoelden. Daarom hebben wij ervoor gekozen om het begrip crisisopvang te veranderen in maatschappelijke opvang. Dit begrip komt meer overeen met wat wij willen onderzoeken in ons onderzoek. Dit heeft wel invloed gehad op ons onderzoek, omdat het hierdoor veel duidelijker is geworden. Ook naar de instellingen toe die wij hebben geïnterviewd gaf dit minder verwarring. Wij denken dat met het begrip crisisopvang meer verwarring zou zijn ontstaan.

Tijdens ons onderzoek heeft de gemeente Hardenberg een eigen crisisopvangvoorziening geopend. Dit zorgde voor spanning in ons onderzoek, want dit was wat wij in eerste instantie wilden onderzoeken. Doordat wij onze onderzoeksvraag aangepast hebben met het begrip maatschappelijke opvang hebben wij dit probleem kunnen oplossen. De voorziening die de gemeente nu biedt (hoofdstuk 5) is niet hetzelfde als wat wij bedoelen met de maatschappelijke opvang. Het feit dat de gemeente dit initiatief genomen heeft is wel van invloed geweest op ons onderzoek.

4.6 Analysemethode

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd voor de methode die gebruikt is om de gegevens te kunnen analyseren. We hebben het opgedeeld in kwalitatieve en kwantitatieve analyse.

4.6.1 Kwalitatieve analyse

Wij hebben voor de kwalitatieve analyse de gesprekken gebruikt met onze informanten. Zij hebben ons veel informatie kunnen geven over ons onderwerp. Uit deze gesprekken hebben wij een conclusie getrokken. Van hen hebben wij ook verschillende beleidstukken gekregen en deze hebben wij ook verwerkt in de kwalitatieve analyse van het gesprek.

De gegevens zijn ook verwerkt in het theoretisch kader in hoofdstuk 2 en 3. Dit zijn de begrippen uit onze vraagstelling die we hebben uitgewerkt.

4.6.2 Kwantitatieve analyse

De gegevens van de gestructureerde interviews zijn verwerkt als kwantitatieve gegevens. Dit omdat wij gebruik gemaakt hebben van gestructureerde vragen en op deze manier de antwoorden konden verwerken in grafieken. Om de gegevens te kunnen verwerken hebben wij gebruik gemaakt van Excel. Hierin hebben wij per vraag een grafiek gemaakt met de uitkomst van de vraag. Ook hebben wij hier de gestructureerde open vragen in verwerkt.

Hoofdstuk 5 Resultaten interviews

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van de gesprekken met de sleutelinformanten. We hebben ervoor gekozen om de gesprekken niet volledig weer te geven, maar om de belangrijkste onderdelen te beschrijven. Want daar gaat het ten slotte om.

5.1 Gemeente

Bij de gemeente hebben we een gesprek gehad met beleidsmedewerker Judith van Oostrom. We wilden graag een gesprek met de gemeente, omdat we erg benieuwd waren naar het beleid van de gemeente omtrent crisisopvang. Ook waren we erg benieuwd hoe de gemeente om gaat met de WMO en dan vooral met prestatieveld 7. Over prestatieveld 7 en over de WMO is meer te vinden in hoofdstuk 2. Hier staat precies uitgelegd wat de WMO en prestatieveld 7 in houden.

Wat is er in de gemeente Hardenberg aan (crisis)opvang geregeld?

In 2002/ 2003 is er een projectgroep jongerenhuisvesting opgestart in Hardenberg. De jongerenraad heeft meegewerkt aan dit onderzoek. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat crisisopvang voor jongeren tot achttien jaar goed geregeld is. Voor hen is voldoende plek binnen de gemeente Hardenberg zelf.

Maar voor iedereen boven de achttien jaar is de opvang minder goed geregeld. Deze mensen zijn vaak aangewezen op steden in de buurt, zoals Deventer, Zwolle en Enschede.

Naar aanleiding van het persbericht van 5 februari 2009, te lezen op de website van de gemeente Hardenberg, hebben wij gesproken over de functie van de nieuwe opvangmogelijkheid in de gemeente Hardenberg.

Per 1 maart is er een opvang geopend in de gemeente Hardenberg. Dit zijn twee woningen die beschikbaar zijn gesteld door de RIBW. De RIBW zorgt er ook voor dat er 24 uur per dag personeel aanwezig is, maar zorgt niet voor de begeleiding van de cliënten. Dit moet de plaatser zelf regelen. De opvang is bedoeld voor personen afkomstig uit de gemeente Hardenberg en is bedoeld voor de duur van twee dagen met een uitloop van drie dagen. Dit komt dus op een maximaal van vijf dagen. In deze twee à vijf dagen wordt er gezocht naar passende hulp of onderdak voor de cliënt. Het is wel de bedoeling dat de cliënt hier zelf actief in is.

Als er geen plaats is voor iemand die in crisis verkeerd dan wordt diegene alsnog doorgestuurd naar Zwolle of andere plaatsen waar plaats is in een crisisopvang. Tussen Zwolle en de woningbouwvereniging Beter Wonen Vechtdal zijn diverse afspraken gemaakt. Zo is de afspraak dat als een cliënt uit zijn/ haar crisis is. Hij/ zij terug kan naar de gemeente Hardenberg. De woningbouwvereniging helpt dan met het zoeken naar een woning.

Ook krijgt de gemeente Hardenberg straks een aantal spaceboxen tot haar beschikking. Het is de bedoeling dat er vijf spaceboxen in Dedemsvaart worden

geplaatst, acht bij het ziekenhuis in Hardenberg en dat er nog eens ongeveer twintig worden geplaatst door de hele gemeente.
Dit is vooral een oplossing voor jongeren die thuis problemen hebben.

5.1.1 Centrumgemeente.

Nederland is landelijk opgedeeld in centrumgemeentes (zie hoofdstuk 3). De gemeente Hardenberg valt onder de centrumgemeente Zwolle. Dit is vanaf de overheid opgelegd en hier is moeilijk wat in te veranderen. De verantwoording van een maatschappelijke opvang valt toe aan de centrumgemeente en valt dus onder Zwolle. Zwolle is de centrale toegang, hier is een intaker om alle crisisgevallen duidelijk in beeld te krijgen.

Al zou de gemeente Hardenberg graag een crisisopvang willen dan is dit moeilijk te realiseren, omdat dit via de gemeente Zwolle loopt. En de gemeente Zwolle moet de financiële middelen weghalen bij de overheid. Ook wil het Rijk graag de crisisopvangen in de grote steden houden, omdat dit de kosten in bedwang houdt.

5.2 De Stuw

Voor ons onderzoek hebben we een interview afgenomen met Freddy Faassen. Hij is straathoekwerker binnen de gemeente Hardenberg en werkzaam bij stichting De Stuw. Deze stichting is een instelling voor samenlevingsopbouw waar verschillende functies zijn ondergebracht, zoals het straathoekwerk. Freddy is al vele jaren werkzaam binnen de gemeente Hardenberg en heeft in die tijd ook een behoorlijk eigen netwerk opgebouwd. Dit netwerk is een persoonlijke verdienste van Freddy, hij heeft dit netwerk zelf opgebouwd. Dat betekent dat dit een netwerk is op basis van zijn persoonlijke manier van werken. Er zijn een aantal particuliere voorzieningen waar Freddy wel terecht zou kunnen, maar waar je als onbekend maatschappelijk werker niet aan hoeft te kloppen. In het interview hebben wij vooral gesproken over de voorzieningen die de gemeente Hardenberg biedt en op welke manier hij daar als hulpverlener gebruik van maakt. Freddy heeft ons naar aanleiding van het interview een aantal beleidstukken aangereikt waarin het beleid van de gemeente wordt beschreven. In de volgende paragrafen worden deze beleidsstukken behandeld.

5.2.1 Werkgroep crisisopvang

Binnen de gemeente Hardenberg is er een werkgroep voor crisisopvang actief geweest. Deze werkgroep wilde graag een crisisopvang voor jongeren van achttien jaar en ouder. De betrokken partijen bij deze werkgroep waren het RIBW, Beter Wonen Vechtdal, AMW en Freddy van Faassen als straathoekwerker vanuit De Stuw. Tijdens het gesprek heeft hij hier informatie over gegeven. Ook de rapportage die deze werkgroep heeft uitgebracht hebben wij van hem ontvangen.

Uit deze rapportage (werkgroep crisisopvang, 2007) willen we de volgende passages citeren:

“Hoe groot de groep precies is, is moeilijk te zeggen, maar de ervaringen van de laatste jaren leert dat het gaat om gemiddeld vijftien tot twintig jongeren per jaar die verkeren in een crisissituatie waarbij crisisopvang noodzakelijk is.”

“Genoemd werd als knelpunt dat jongeren die in de gemeente Hardenberg wonen voor crisisopvang altijd zijn aangewezen op plaatsen als Zwolle. Hierdoor ontstaan een meer ontwrichte situatie voor de jongere. De jongere raakt het weinige houvast dat het leven op dat moment biedt, te denken valt hierbij aan de sociale contacten, school of werk in Hardenberg, op dat moment kwijt.”

In de rapportage worden ook een aantal conclusies en aanbevelingen gedaan. De belangrijkste willen wij aanhalen:

“Het is van belang dat de gemeente de samenwerking zoekt met de gemeente Zwolle als centrumgemeente en het Leger des Heils, Limor en team VIA om gezamenlijk crisisopvang in de gemeente Hardenberg te realiseren.”

“Wens voor crisisopvang: kleinschalige opvang, drie plaatsen. Aan de huisvesting worden de minimale eisen gesteld: dat het veilig moet zijn, er moet een bed staan en sanitaire voorzieningen zijn. Er moet een 24-uurs achterwacht bereikbaar zijn, dit zou door bijvoorbeeld Team VIA gedaan kunnen worden.”

5.2.2 Beleid van de nieuwe crisisopvang

Mede door de rapportage van de werkgroep crisisopvang wordt er binnen de gemeente een noodopvang gerealiseerd. Tijdens het gesprek hebben wij gesproken over deze crisisopvang en wat het voor de hulpverlening zou betekenen. Om een goed beeld te krijgen van deze opvang hebben wij het beleidstuk gekregen over deze nieuwe crisisopvang. Hieruit komt vooral naar voren dat het gaat om een noodopvang die niet voldoet aan de beschrijving die wij stellen voor maatschappelijke opvang.

Hieronder citeren wij uit het beleidstuk (Noodopvang Hardenberg, 2008) de uitgangspunten van deze noodopvang.

“De noodopvang die nu gerealiseerd is binnen de gemeente Hardenberg is voor mensen die met onmiddellijke ingang tijdelijk niet meer kunnen wonen op het huidige adres, doordat de toegang tot de woning is ontzegd, dan wel om escalatie van de problematiek te voorkomen, dan wel een fysieke of psychosociale bedreiging voor jezelf of directe omgeving vormen en/of voor de aankomende nacht geen slaapplek hebben.”

“Voorkomen dat inwoners van de gemeente Hardenberg die voldoen aan de hierboven genoemde definitie, onverwacht geen dak boven het hoofd hebben

en waarvoor op dat moment via hun sociaal netwerk en/of overige hulpverleningsinstanties niet per direct een oplossing kan worden gevonden om op te vangen. Uitgangspunt is een opname van twee werkdagen, maar bij een bijzondere situatie is een uitloop naar maximaal vijf werkdagen mogelijk.”

5.3 Resultaten praktijkonderzoek

Zoals hierboven al te lezen is hebben wij gekozen voor een combinatie van gesloten en open interviewvragen in plaats van enquêtes.

Wij hebben onze interview afgenomen bij veertien verschillende organisaties binnen de gemeente Hardenberg. Waarom we voor deze instellingen hebben gekozen staat vermeld in hoofdstuk 4.4.

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de interviews beschreven. We hebben er voor gekozen om grafieken in dit hoofdstuk weer te geven, om zo een duidelijk overzicht te maken van de resultaten.

We hebben in totaal elf vragen geformuleerd. Deze vragen zijn in bijlage 5 toegevoegd. De vragen gaan vooral over het pijlen van de behoefte van verschillende personen/instellingen. Ook willen we graag weten of deze instellingen het afgelopen jaar te maken hebben gehad met een crisisplaatsing en hoe ze dit toen hebben opgelost. Ook willen we weten wat de oorzaak is van deze crisis, dit hebben we gevraagd aan de hand van de acht leefgebieden. Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 4.3.

5.4 Verwachtingen

Onze verwachting is dat er wel behoefte is naar een maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg. Deze verwachting komt vooral voort uit het afgelopen stagejaar. Zoals in de inleiding te lezen is hebben de onderzoekers te maken gehad met dit onderwerp.

Nu is onze verwachting dat dit in de gemeente Hardenberg precies hetzelfde is. Ook is de gemeente Hardenberg sinds de gemeentelijke herindeling in 2001 flink gegroeid, waardoor de vraag naar opvang wellicht zal stijgen.

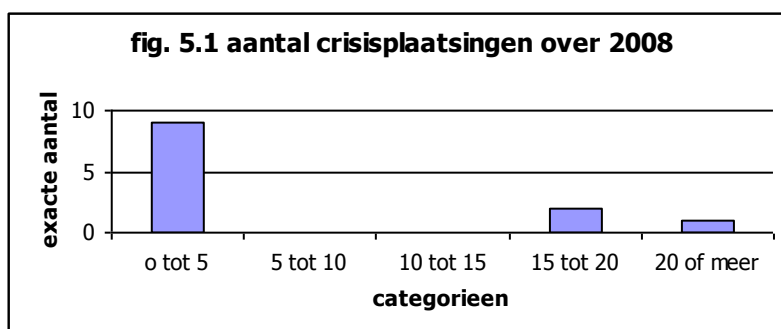
5.5 Resultaten interviews

Hieronder staan de vragen en de antwoorden uitgewerkt in een tabel en een grafiek.

Bij de eerste vraag hebben we aan de mensen gevraagd bij wat voor een instelling ze werken en wat hun functie daarbinnen is.

Vervolgens hebben we gevraagd of ze binnen hun instelling te maken krijgen met het crisisplaatsingen van cliënten in een algemene maatschappelijke opvang. Hierop antwoord 57% van de respondenten dat zij het afgelopen jaar te maken hebben gehad met een crisisplaatsing. De overige 43% van de respondenten is bij deze vraag gestopt, omdat zij eigenlijk nooit te maken hebben gehad met een crisisplaatsing in het afgelopen jaar.

De volgende grafiek geeft weer in welke mate de instellingen het afgelopen jaar te maken hebben gehad met crisisplaatsingen.

De meeste instellingen hebben het afgelopen jaar tussen de 0 en 5 crisisplaatsingen gehad. Een instelling heeft aangegeven 20 of meer. Hij gaf aan ongeveer twee keer per maand een crisisplaatsingen te hebben. Dit is vergeleken met de andere instelling best een groot verschil. Dit ligt waarschijnlijk aan de instelling. Sommige hebben veel meer te maken met een crisisplaatsing dan andere instellingen. Ook ligt dit aan de grootte van de instelling. Een instelling die door twee personen wordt bemand, krijgt waarschijnlijk vaker een doorverwijzing dan een instelling waar 20 personen werken. Dit komt, omdat de vraag persoonlijk is gericht. Bij een instelling waar 20 personen werkzaam zijn, zijn de crisisplaatsing verspreid over het aantal personen.

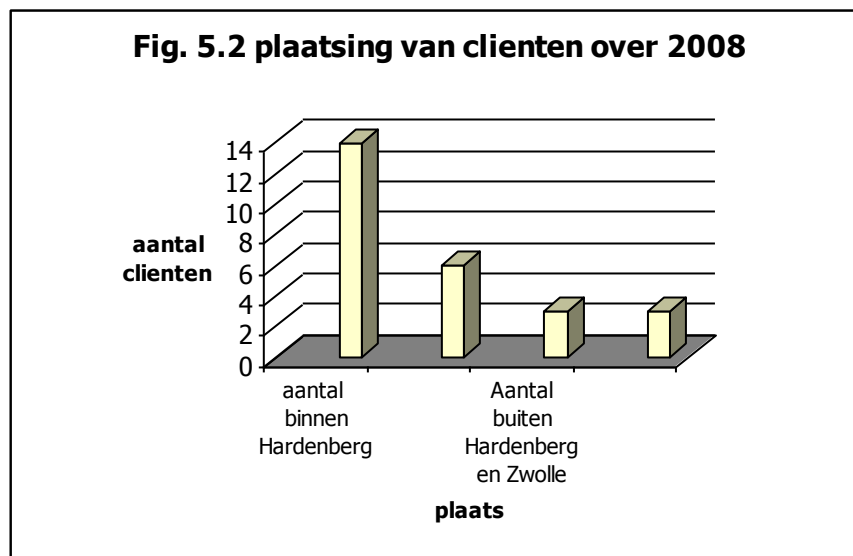
Op de vraag of de respondenten vinden dat het aantal crisisplaatsingen is af- of toegenomen is ten opzichte van andere jaren antwoord het overgrote deel van de respondenten, 75% dat het aantal plaatsingen is toegenomen. Er zijn geen respondenten die aangeven dat de vraag naar maatschappelijke opvang is afgenomen. De toename van het aantal plaatsingen binnen de crisisopvang kan door verschillende redenen zijn toegenomen. Een van de redenen is de individualisatie van de maatschappij. Hiermee bedoelen we dat samenleving aan het veranderen is. Van een groep tot individu. De cultuur van de samenleving verandert van wij- naar een ik-cultuur. Het individu staat steeds meer centraal.

Om de ervaring van de respondenten te peilen met het zoeken van een crisisplaats voor een cliënt geeft het volgende schema weer dat het best lastig blijkt om een crisisplaats te vinden voor de cliënt.

Makkelijk	0%
redelijk	37.5%
lastig	37.5%
moeilijk	25%

We kwamen er achter dat het hebben van een eigen netwerk/ sociale kaart in deze gemeente heel belangrijk is. Mensen weten vaak via hun eigen netwerk wel een plaats te vinden voor een cliënt. Dan wel bij een instelling van gemeente/ overheid of particulier. Ook nu de gemeente Hardenberg een eigen noodopvang heeft denken mensen, dat het makkelijker wordt een cliënt ergens te plaatsen.

Onderstaande grafiek geeft de plaatsing van cliënten weer die binnen of buiten de gemeente Hardenberg geplaatst zijn.

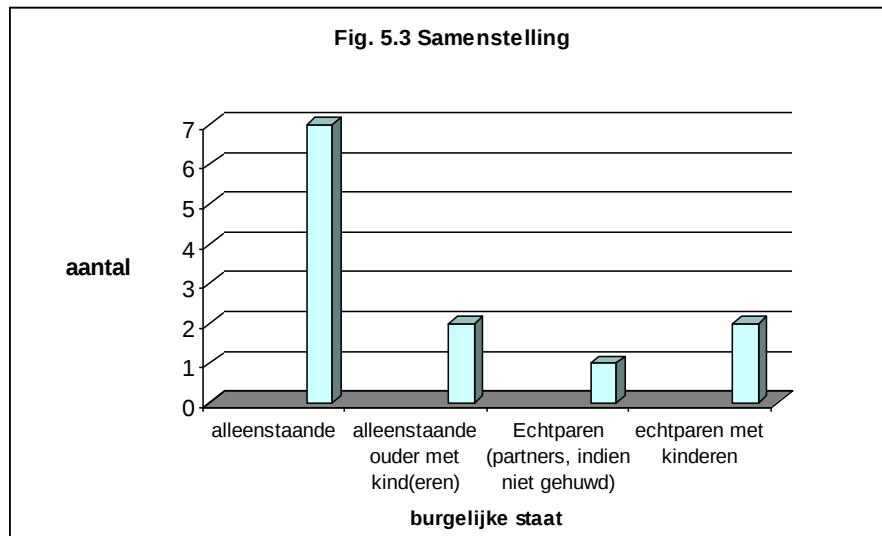

Ook uit deze vraag blijkt dat de verschillende instellingen de cliënten toch meestal wel binnen de gemeente Hardenberg kunnen plaatsen. Dit heeft vooral te maken met het eigen netwerk wat de instellingen hebben en de opening van de noodopvang binnen de gemeente Hardenberg.

Om een beeld te krijgen van het aanbod dat nu aanwezig is in gemeente Hardenberg. Hebben wij de respondenten gevraagd bij welke instelling zij terecht kunnen voor crisisplaatsing. De respondenten antwoorden met verschillende instellingen die te maken hebben met psychiatrie. De volgende instellingen werden genoemd: Zwolse Poort, Paaz Hardenberg, RIBW, Schakel unit (verzorgingshuis) en de nieuwe noodopvang. De verwachting van de

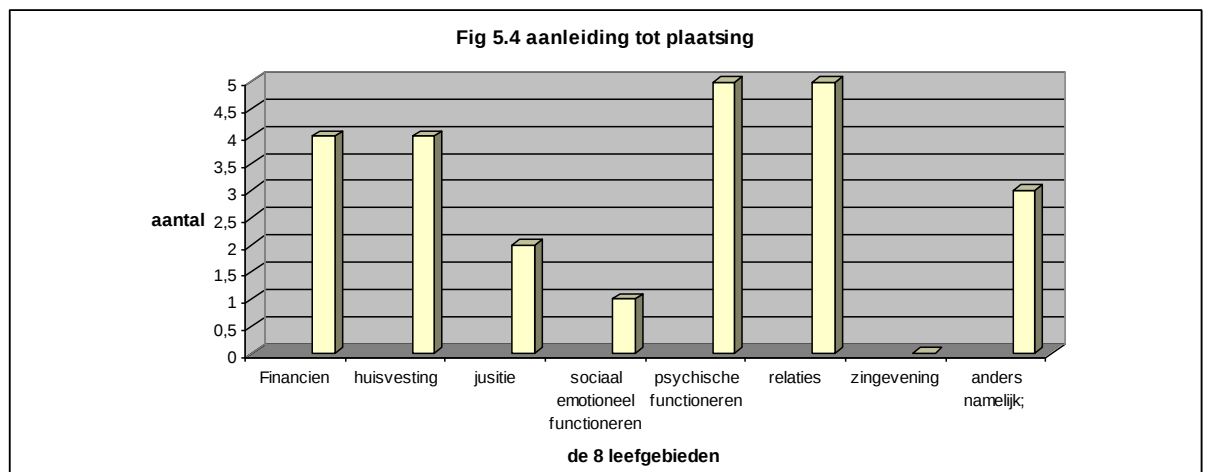
respondenten is dat ze wel gebruik gaan maken van de nieuwe noodopvang.

Wij hebben de respondenten gevraagd om de samenstelling aan te geven voor de crisisplaats die zij zoeken.

Bij het merendeel van de plaatsing gaat het om een plaats voor een alleenstaande.

Wij waren naast de samenstelling van de crisisplaatsing ook benieuwd naar de oorzaak van de crisis. Het volgende figuur geeft aan op welk leefgebied de oorzaken van de crisisplaatsing te vinden zijn.

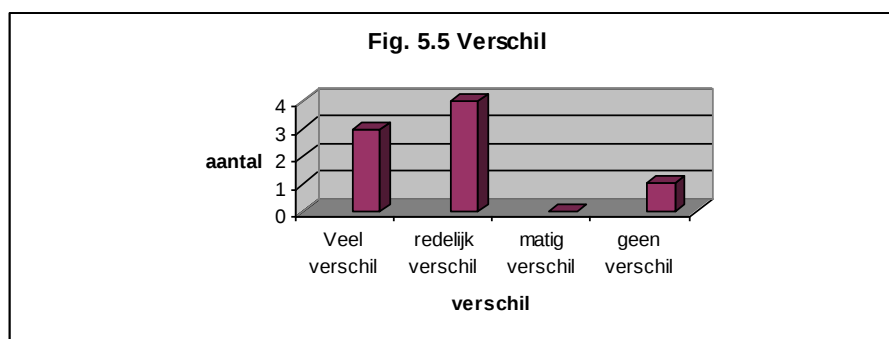
De 4 belangrijkste leefgebieden om iemand te plaatsen in een maatschappelijke opvang zijn: Psychische functioneren, relaties, financiën en huisvesting.

Een van de belangrijkste vragen voor ons behoefte onderzoek is de letterlijke vraag naar de behoefte. Door de vraag te stellen of de instelling behoefte heeft aan een algemene crisisopvang. Op deze vraag wordt verschillend geantwoord.

De meeste respondenten geven aan dat zij behoefte hebben aan een algemene crisisopvang en zien graag een maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg, het gaat hier om 62.5% van de respondenten. Anderen zijn hierin wat terughoudende, 37.5%, dit heeft ook te maken met het feit dat tijdens de afname van de interviews de noodopvang net is geopend. Zij willen afwachten wat de noodopvang doet. Hoe ze hiermee omgaan en of de situatie er ook door veranderd.

Wij hebben de respondenten gevraagd of het voor hun cliënten een wezenlijk verschil zou maken als zij binnen de gemeente Hardenberg opgevangen worden. Naast de behoefte van de instelling zelf vonden wij het ook belangrijk om deze behoefte te vertalen naar de cliënten.

Onderstaand figuur laat zien in welke mate het verschil zou maken voor de cliënten en hun hulpverleningsproces.

De meeste respondenten geven wel aan dat er redelijk tot veel verschil zou zijn als er een maatschappelijk opvang binnen de gemeente Hardenberg komt. Dit met meest voorkomende argument dat de cliënt op deze manier in zijn eigen sociale omgeving blijft. Met alle voordelen van dien voor het opstarten van de hulpverlening.

Hoofdstuk 6 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk staat beschreven wat onze conclusies zijn naar aanleiding van het onderzoek en de aanbevelingen aan gemeente Hardenberg.

6.1 Conclusies

De vraagstelling van onze scriptie is: Is er binnen de gemeente Hardenberg behoefte aan een maatschappelijke opvang?

Ons scriptie is gebaseerd op een behoefteonderzoek. En om de behoefte te peilen hebben we voor ons onderzoek een aantal interviews gehouden met verschillende instellingen binnen de gemeente Hardenberg.

Op de vraag of er behoefte is aan een maatschappelijke opvang kunnen wij geen eenduidig antwoord geven. Van de acht instellingen hadden er vijf behoefte aan maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg, dit is 62,5%, dus net de meerderheid. Op basis daarvan zou je zeggen dat er wel behoefte is aan een crisisopvang. Maar tijdens ons onderzoek is er in de gemeente Hardenberg een noodopvang geopend voor de inwoners van de gemeente. Dit is een opvang waar mensen minimaal voor twee dagen terecht kunnen en maximaal voor vijf dagen. (Zie hoofdstuk 5)

Dit is niet hetzelfde als wat wij verstaan onder een maatschappelijke opvang, maar misschien is dit wel de oplossing voor de gemeente Hardenberg. Vooral als je kijkt naar jongeren die even een time out nodig hebben of als je kijkt naar daders van huiselijk geweld. Voor hen is deze noodopvang een goede oplossing.

In de WMO, prestatieveld 7, is opgenomen dat de gemeente verantwoordelijk is voor onder andere een maatschappelijk opvang, maar in de praktijk blijkt dit de gemeente Zwolle te zijn. Omdat de gemeente Zwolle de centrumgemeente is waarbinnen de gemeente Hardenberg valt.

Al zou de gemeente zelf een maatschappelijke opvang willen, dan moet dit eerste besproken worden met de gemeente Zwolle. En daarna moet het hogerop besproken worden, omdat de overheid zorgt voor de verdeling van de financiën.

De hulpverleners in de gemeente Hardenberg hebben vaak een goed eigen netwerk dat voor hen heel belangrijk is. Vooral de straathoekwerker van de gemeente Hardenberg heeft een heel belangrijk eigen netwerk. Zo heeft hij een aantal particuliere instellingen binnen de gemeente Hardenberg waar hij vaak jongeren kan plaatsen. Dat hij hier jongeren kan plaatsen heeft hij te danken aan zijn goed onderhouden contacten.

Wel zou er voor de meeste instellingen binnen de gemeente Hardenberg veel of redelijk veel verschil zijn als er een maatschappelijke opvang is binnen de gemeente Hardenberg. Van de acht instellingen vonden zeven instellingen er veel of redelijk veel verschil in zitten als er een opvang kwam binnen de gemeente. Dit is 87,5% van de ondervraagden.

Als reactie gaven de meeste personen hier ook op dat ze het belangrijk vinden dat in de meeste gevallen de contacten met het eigen sociale netwerk van de cliënt behouden blijft.

Het opzetten van een maatschappelijk opvang zou dus volgens de verschillende instellingen veel of redelijk veel verschil maken voor de cliënten, maar het is geen noodzaak. Op dit moment redden de instellingen zich nog wel. Ze kunnen hun cliënten kwijt als er een crisis uitbreekt. Dit lukt helaas niet altijd in de gemeente Hardenberg of Zwolle, maar er is meestal wel ergens een plaats.

Hoe de noodopvang precies werkt en of het voldoende is voor de gemeente Hardenberg zal in de toekomst uitwijzen. Per 1 maart is de noodopvang geopend en dit korte tijdsbestek maakt het niet mogelijk om hier al een uitspraak over te doen.

6.2 Aanbeveling

Naar aanleiding van dit onderzoek willen wij een aanbeveling doen aan de gemeente Hardenberg. Wij hebben ervoor gekozen om deze aanbeveling aan de gemeente te doen omdat zij de regie rol hebben op het gebied van opvang.

Uit ons onderzoek blijkt dat binnen de gemeente Hardenberg er geen eenduidig antwoord te geven valt over de behoefte aan maatschappelijke opvang. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen wij stellen dat er een kleine meerderheid van de respondenten aangeeft wel behoefte te hebben aan een maatschappelijke opvang. Wij zijn van mening dat deze kleine meerderheid niet groot genoeg is om te kunnen stellen dat er een structureel gebrek is aan maatschappelijke opvang.

Door middel van ons onderzoek zijn wij tot de conclusie gekomen dat de hulpverleners binnen de gemeente een goed eigen netwerk hebben. De plaatsen waarbinnen de hulpverleners binnen Hardenberg opvang vinden voor hun cliënten hebben zij te danken aan hun eigen netwerk en de manier waarop zij dit onderhouden.

Wij vragen ons af of de reden van het niet kunnen geven van een eenduidig antwoord op onze onderzoeksvraag wordt veroorzaakt door het netwerk van de hulpverleners. Hebben zij dit netwerk zo opgebouwd, omdat er in eerste instantie een gebrek aan een vorm van opvang is en is dit voldoende om de beste hulp te kunnen verlenen.

Omdat de gemeente Hardenberg op het gebied van opvang afhankelijk is van de centrumgemeente Zwolle vinden wij het bijzonder om te merken dat de gemeente ondanks dit beleid toch betrokken blijft bij het opvangbeleid voor hun eigen burgers. Aangezien de gemeente Hardenberg zelf het initiatief heeft genomen om een opvangmogelijkheid te creëren binnen de gemeente geeft dit aan dat de gemeente zeker betrokken is bij het bieden van opvang voor haar burgers. Door samen te werken met de woningbouwstichting Beter Wonen Vechtdal maken zij het samen mogelijk dat er een vorm van opvang is voor de

eigen burgers. Wij vragen ons echter af of een opvangmogelijkheid voor twee tot vijf dagen voldoende is op het gebied van hulpverlening. Aangezien het toch erg lastig blijkt om een opvang plaats voor langere tijd te vinden.

Op basis van ons onderzoek kunnen wij stellen dat het niet rendabel zal zijn om een compleet nieuwe opvangvoorziening te creëren binnen de gemeente Hardenberg.

Ons advies aan de gemeente Hardenberg is voorlopig door te gaan met de opvangmogelijkheid die zij zelf al gecreëerd hebben. Wij willen de gemeente ook adviseren om deze vorm van hulpverlening goed te evalueren. Om dit goed te kunnen evalueren, moet ook de cliënt naar zijn mening gevraagd worden. Dit kan in het evaluatiegesprek om de hulpverlening van de noodopvang af te sluiten.

Wij willen adviseren om goed te bekijken of de periode van twee tot vijf dagen voldoende is om ook structureel wat aan de situatie van de cliënt te kunnen veranderen, want de hulpverleners in ons onderzoek geven aan dat het voor cliënten (afhankelijk van de hulpvraag) wel van belang zal zijn om in hun eigen leefomgeving opgevangen te kunnen worden. Omdat op deze manier het sociale netwerk behouden of geoptimaliseerd kan worden, wat voor de hulpverlening aan de cliënt van groot belang zal zijn.

Literatuurlijst

Literatuurlijst:

- Baarda, D.B. & Goede, M.P.M. de. (2006). Basisboek methoden en technieken (vierde druk). Groningen/ Houten: Wolters- Noordhoff.
- Leeuwen – Den Dekker, P. Van. en Heineke, D (2004). Het 8 fasenmodel “planmatig werken in de maatschappelijke opvang” (eerste druk). Heerhugowaard: Plantijn Casparie.
- Wisselink, I. (2000), Zicht op zorg en welzijn: Beleid en voorzieningen (eerste druk). Meppel: Krips.

Internet:

- Federatie Opvang. Vereniging. <http://www.opvang.nl/leo/layout/meer.asp?id=1&Reset=1>. Geraadpleegd op 23-02-2009.
- Gemeente Hardenberg. Gemeente bestuur. <http://www.dekleinemedi.nl/redactie/hardenberg/bestuur.html> Geraadpleegd op 03-05-2009
- Gemeente Hardenberg. Informatie over Hardenberg. <http://www.hardenberg.nl/smartsite.shtml?id=65528>. Geraadpleegd op 03-05-2009.
- Gemeente Hardenberg. (2009). Subsidie voor opzetten Hardenbergse noodopvangvoorziening. <http://www.hardenberg.nl/smartsite.shtml?id=68278> geraadpleegd op: 12-04-2009.
- Gemeente Hardenberg. Welzijn en maatschappelijke dienstverlening. <http://www.dekleinemedi.nl/redactie/hardenberg/welzijn.html> geraadpleegd op 15-05-2009
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2009). Financiering maatschappelijke opvang evenwichtiger verdeeld. <http://www.minvws.nl/nieuwsberichten/dmo/2009/financ-maatsch-opvang.asp> geraadpleegd op 16-03-2009
- Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu. Centrumgemeenten maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid. http://www.rivm.nl/vtv/object_map/o1385n22203.html geraadpleegd op: 20-04-2009

Beleidsstukken:

- Gemeente Hardenberg.(2008). “Meedoen en omzien naar” Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning gemeente Hardenberg 2008-2012. (eerste druk).
- Ploeg, J. van der. & Giessen, J. van de. (2008). Noodopvang Hardenberg (versie 1.6)
- Werkgroep jongerenhuisvesting. (2007). Rapportage werkgroep crisisopvang maart 2007.

Brochures:

- Gemeente Hardenberg. Gemeentegids 2008-2009. (2008). Schagen De kleine Media BV
- Informatie folder van IrisZorg, crisisopvang Nunspeet.

Bijlagen

Bijlage 1 Gemeente Hardenberg

In deze bijlage gaan we wat vertellen over de gemeente Hardenberg. We hebben hiervoor gekozen, omdat wij het onderzoek binnen de gemeente Hardenberg hebben gehouden. En we vonden het belangrijk dat er wel wat over de gemeente Hardenberg werd verteld, maar het is niet van belang voor ons onderzoek.

Eerst krijgen we een kort stukje geschiedenis, dan wat geografische gegevens en vervolgens wat over het gemeente bestuur.

Geschiedenis*

De historie van Hardenberg begint al ver voor de jaartelling. Vele vondsten geven aan dat dit gebied al in de Hunebeddientijd werd bewoond of als jachtgebied werd gebruikt. In 1362 verleende bisschop Jan van Arkel stadsrechten aan Hardenberg. De stadsrechten van het oude stadje Nijenstede werden verlegd naar het iets westelijker gelegen Hardenberg.

De gemeente Hardenberg bestaat in haar huidige vorm sinds 1 januari 2001. Op deze datum werd een gemeentelijke herindeling van kracht van de voormalige gemeenten Hardenberg, Avereest en Gramsbergen. Het gebied kent een rijke geschiedenis, die terugvoert tot de prehistorie. Dankzij de prominente aanwezigheid van de rivier de Vecht kon Hardenberg zich ontwikkelen tot een belangrijke stad tussen Zwolle en Duitsland. Aan deze tijd dankt Hardenberg zijn stadsrechten.

Geografische gegevens

Kerncijfers*

In oppervlakte behoort de uitgestrekte gemeente tot de grootste gemeenten van de provincie Overijssel. De centrale kernen zijn de stad Hardenberg en Dedemsvaart. Grote kernen zijn Balkbrug, Gramsbergen, Slagharen en Bergentheim. Daarnaast is er een groot aantal kleine kernen. De gemeente Hardenberg telt 58.207 inwoners en is opgedeeld in de volgende kernen:

Ane	532 inwoners
Anerveen	163 inwoners
Anevelde	47 inwoners
Balkbrug	3879 inwoners
Bergentheim	3466 inwoners
Brucht	295 inwoners
Bruchterveld	1147 inwoners
Collendoorn	355 inwoners
De Krim	2280 inwoners
Dedemsvaart	12044 inwoners
Den Velde	213 inwoners
Diffelen	136 inwoners
Gramsbergen	2998 inwoners

Hardenberg	17953 inwoners
Heemserveen	305 inwoners
Holthene	182 inwoners
Holthone	74 inwoners
Hoogenweg	423 inwoners
Kloosterhaar	1510 inwoners
Loozen	187 inwoners
Lutten	2072 inwoners
Marienberg	839 inwoners
Radewijk	655 inwoners
Rheeze	324 inwoners
Rheezerveen	637 inwoners
Schuinesloot	1054 inwoners
Sibculo	1444 inwoners
Slagharen	2878 inwoners
Venebrugge	115 inwoners
TOTAAL	58207 inwoners

Hardenberg heeft de grote van 317,24 km².

Politiek, gemeentebestuur**

De raadsleden worden eens in de vier jaar gekozen door de inwoners van Hardenberg en krijgen een 'zetel' in de raad. De gemeente Hardenberg heeft 31 raadsleden, die ervoor moeten zorgen dat de stem van de Hardenbergers klinkt in het gemeentehuis.

In deze raadsperiode (2006-2010) zijn de raadsleden verdeeld over 8 politieke partijen:

CDA: 11 zetels.

PvdA: 8 zetels.

ChristenUnie: 6 zetels.

VVD: 2 zetels.

GroenLinks: 1 zetel.

OpKoers.nu: 1 zetel.

Liberaal Hardenberg: 1 zetel.

OPV: 1 zetel.

Bronnen:

* Gemeente Hardenberg. (2009). Geschiedenis en kerncijfers.
<http://www.hardenberg.nl/smartsite.shtml?id=65528> geraadpleegd op:
 12-04-2009

** Gemeente Hardenberg. Gemeente bestuur.
<http://www.dekleinemedi.nl/redactie/hardenberg/bestuur.html>
 geraadpleegd op: 03-05-2009

Bijlage 2 Centrum gemeente*

Zoals in het verslag is te lezen is Nederland opgedeeld in verschillende centrumgemeentes. Hieronder is op een plaatje weergegeven hoe de verschillende gemeentes in Nederland zijn ingedeeld.

Centrum gemeente Zwolle hieronder weer gegeven in het paars (onder de kop van Overijssel), heeft de volgende gemeentes onder zich: Dalfsen, Elburg, Ermelo, Hardenberg, Harderwijk, Hattem, Kampen, Nunspeet, Oldebroek, Ommen, Putten, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland, Zwolle

Centrumgemeenten Maatschappelijke opvang en Verslavingsbeleid

De uitvoering van de maatschappelijke opvang en het verslavingsbeleid is sinds 1994 een verantwoordelijkheid van de gemeenten. De belangrijkste taak van de maatschappelijke opvang in Nederland is het aanbieden van onderdak en begeleiding aan mensen die zich in sociaal kwetsbare situaties bevinden.

De gemeenten gaan over het uitvoerend werk in de maatschappelijke opvang en het verslavingsbeleid. In 1994 werden 48 centrumgemeenten voor maatschappelijke opvang aangewezen en 25 voor de verslavingszorg. Deze gemeenten kregen hiervoor financiële middelen van de overheid. Sinds 2001 zijn er 43 centrumgemeenten die zowel voor de maatschappelijke opvang als de verslavingszorg financieel verantwoordelijk zijn voor hun regio. Centrumgemeenten is een gemeente die binnen een regio bepaalde functie uitoefenen die niet door de omliggende gemeenten uitgeoefend wordt, bijvoorbeeld het verstrekken van bepaalde uitkeringen.

Maatschappelijke opvang is een vangnet voor mensen die tijdelijk onderdak, begeleiding, informatie en advies nodig hebben. Het vangnet bestaat tenminste uit een laagdrempelige basisvoorziening, waarop in geval van nood onmiddellijk een beroep kan worden gedaan. Die moet dus 24 uur per dag bereikbaar zijn, zodat bijvoorbeeld de politie ook na kantooruren daklozen die overlast geven, daar kan onderbrengen. Wanneer overlastgevende mensen 'van straat gehaald worden' vergroot dit de veiligheid in de samenleving. Mensen zonder thuis worden eerder crimineel.

Maatschappelijke opvang gaat niet alleen over asiel (bed, bad en brood), maar ook over :

- Preventie: voorkomen dat kwetsbare mensen maatschappelijk uit de boot vallen of herhaling daarvan;
- Handhaven: verschillende mate van begeleiden, ondersteunen en hulpverlening;
- Herstel: alle activiteiten die de zelfredzaamheid bevorderen en mensen terugbrengen tot enig niveau van zelfstandig maatschappelijk functioneren.

Dat laatste houdt in dat cliënten zelf - naar vermogen en draagkracht - moeten bijdragen aan een goede, definitieve oplossing. Dit is een 'brede' omschrijving van maatschappelijke opvang, maar dat wil niet zeggen dat instellingen voor maatschappelijke opvang al deze functies zelf moeten doen. De maatschappelijke opvang is onderdeel van een keten van voorzieningen en het handelsmerk is tijdelijke opvang.

Bron:

- * Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu. Centrumgemeenten maatschappelijke opvang en verslavingsbeleid.
http://www.rivm.nl/vtv/object_map/o1385n22203.html geraadpleegd op: 20-04-2009

Bijlage 3 WMO Wet Maatschappelijk Ondersteuning*

Met ingang van 1 januari 2007 zijn de Nederlands gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze wet is de basis onder het nieuwe Nederlandse zorgstelsel, waarbij belangrijke taken uit de AWBZ- verzekeringstelsel zijn overgeheveld naar de publiekelijke taken van de gemeenten. De nadruk binnen de WMO ligt op de hulp in de huishouding en het leveren van voorzieningen. Concreet krijgt de gemeente negen taken op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Zie hieronder:

Prestatieveld 1

Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten.

De gemeente Hardenberg moet zorgen voor aantrekkelijke plekken in dorpen, wijken en buurten waar ouderen en jongeren elkaar kunnen ontmoeten, zoals een wijkcentrum of een sportvoorziening.

Prestatieveld 2

Op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden.

Jongeren die achterlopen in hun ontwikkeling, worden door de gemeente geholpen hun achterstand weg te werken om zo te voorkomen dat deze jongeren in de problemen komen. Ook ouders die hulp nodig hebben bij het opvoeden van hun kinderen worden door de gemeente ondersteund. |

Prestatieveld 3

Het geven van informatie, advies en cliëntenondersteuning.

Vanaf januari kunnen inwoners bij één loket (Wmo-INGang) terecht met vragen en problemen over zorg, wonen en welzijn in het kader van de Wmo. Wmo INgang is gevestigd in de bibliotheek in Hardenberg.

Prestatieveld 4

Het ondersteunen van vrijwilliger en mantelzorgers.

De gemeente ondersteunt het werk van vrijwilligers en mantelzorgers. Op dit moment onderzoekt de gemeente Hardenberg aan wat voor ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers in de gemeente behoefte hebben.

Prestatieveld 5

Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.

De gemeente zorgt dat mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking mee kunnen doen in de samenleving, door bijvoorbeeld de woonomgeving en de openbare ruimten toegankelijk te maken voor mensen met een beperking.

Prestatieveld 6

Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.

Mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking krijgen hulp en ondersteuning van de gemeente. Bijvoorbeeld door aanpassingen van een woning. Ook kan de gemeente zorgen voor vervoer, een rolstoel of hulp bij de huishouding.

Prestatieveld 7

Het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd.

De gemeente Hardenberg zorgt voor opvang voor mensen die door problemen tijdelijk niet meer thuis kunnen wonen. Denk bijvoorbeeld aan een opvanghuis voor vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld.

Prestatieveld 8

Het bevorderen van de openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.

De gemeente zorgt ervoor dat kwetsbare personen en mensen met psychische problemen begeleiding krijgen en geen ernstige overlast veroorzaken.

Prestatieveld 9

Het bevorderen van het verslavingsbeleid

De gemeente zorgt ervoor dat mensen met een verslaving goede hulp, opvang en begeleiding krijgen en probeert te voorkomen dat verslaafden overlast veroorzaken.

Bron:

- * Gemeente Hardenberg.(2008). "Meedoen en omzien naar" Beleidsplan maatschappelijke ondersteuning gemeente Hardenberg 2008-2012. (eerste druk).

Bijlage 4 Instellingen*

In deze bijlage vind u de verschillende instellingen die wij voor de interviews benaderd hebben. Per instelling hebben wij een korte toelichting gegeven.

Politie

De politie Hardenberg is onderdeel van politie IJsland. De doelgroep voor maatschappelijke opvang wordt vaak aangemeld door de politie.

Wic

Het WIC is een evangelische woonvoorziening voor verschillende 'rand' groepen. Zoals verslaafden, ex-gedetineerden en zedendelinquenten. Zij krijgen als opvang binnen Hardenberg te maken krijgen met aanmeldingen van en voor cliënten die zij niet kunnen plaatsen i.v.m. De samenstelling van de doelgroep waar zij hulp aan bieden.

Algemeen maatschappelijk werk, Carinova

Het algemeen maatschappelijk werk binnen de gemeente Hardenberg is onderdeel van stichting Carinova. Carinova is overkoepelende instelling waar ook de thuiszorg ondervalt.

Clara Feyoena Heem, Saxenburgh Groep

Clara Feyoena Heem is een verpleeg tehuis voor revalidatie, somatiek en psychogeriatric. Wij zijn naar hen doorverwezen door het ziekenhuis Röpke Zweers. Aangezien cliënten vanuit het ziekenhuis worden doorverwezen naar de revalidatie afdeling van deze instelling.

Alfa college

Het Alfa college is een ROC binnen de gemeente Hardenberg. Wij hebben hen benaderd omdat het een groot opleidingscentrum is en studenten heeft van boven de 18 jaar.

Advies en steunpunt huiselijk geweld

Het advies en steunpunt huiselijk geweld valt voor Hardenberg ook onder Zwolle.

Vrouwenopvang Overijssel

De vrouwenopvang overijssel is gevestigd in de gemeente Zwolle maar is als instelling ook verantwoordelijk voor Hardenberg als het gaat om de opvang van vrouwen.

Humanitas

Bied hulp bij financiële thuisadministratie aan mensen die hier moeite mee hebben. Verder bied Humanitas in de gemeente Hardenberg ook nog hulp bij ondersteunende contacten en verliesverwerking.

Stichting de driehoek

Is binnen de gemeente Hardenberg ook een instelling voor algemeen maatschappelijk werk.

Variya

Is een organisatie die hulp bied aan allochtonen bij het maatschappelijk ontwikkelen en intergratie.

Limor

Limor heeft een vestiging in Dedemsvaart. Deze vestiging is een woonvoorziening voor cliënten met een psychiatrische problematiek.

Vluchtenlingenwerk Hardenberg

Saxsenburgh groep, streekziekenhuis Röpke Zweers

Binnen de saxenburgh groep geeft het streekziekenhuis zorg als het gaat om ziekehuisopname en poliklinische zorg.

Stichting de Stuw, Straathoekwerk

Stiching de Stuw is een instelling voor samenlevingsopbouw binnen de gemeente. Zij bieden hulp van verschillende doelgroepen zoals het straathoekwerk voor jongeren. Ook zijn zij verantwoordelijk voor het jeugdwerk binnen de gemeente.

Stichting de Stuw, Stichting algemene hulpdiensten Hardenberg

Zoals hierboven beschreven is de stichting algemene hulpdienst ook een onderdeel van stichting de Stuw.

Bron:

- * Gemeente Hardenberg. Welzijn en maatschappelijke dienstverlening.
<http://www.dekleinemedi.nl/redactie/hardenberg/welzijn.html>
Geraadpleegd op 15-05-2009

Bijlage 5 Interview schema

Interview vragen voor de instellingen

Wij zijn twee studenten maatschappelijk werk aan de Christelijke Hoge school Windesheim te Zwolle.

Voor ons afstudeer onderzoek doen wij onderzoek naar de behoefte aan maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg.

Om een duidelijk beeld van deze behoefte te krijgen vragen wij u de 11 onderstaande vragen te beantwoorden.

Onder maatschappelijke opvang verstaan wij niet alleen bad, bed en brood, maar ook daadwerkelijke hulpverlening.

Vraag 1:

Voor welke instantie bent u werkzaam?

.....

Wat is uw functie binnen deze instantie?

.....

Vraag 2:

Heeft u binnen uw instelling te maken of te maken gehad met crisisplaatsing van cliënten in een maatschappelijke opvang?

- Ja
- Nee, dank u voor uw tijd

Vraag 3:

Hoe vaak heeft u het afgelopen jaar te maken met het zoeken van een maatschappelijke opvang voor een cliënt?

..... aantal keer in 2008

Vraag 4:

Is dit naar uw mening toegenomen of afgenomen ten opzichte van de afgelopen jaren?

- Toegenomen
- Afgenomen

Vraag 5:

Als u een plaats zoekt in een maatschappelijke opvang hoe ervaart u dit?

Makkelijk

Redelijk

Lastig

Moeilijk

Vraag 6:

Waar heeft u het afgelopen jaar een plaats voor uw cliënt gevonden?

Aantal binnen Hardenberg

Aantal binnen Zwolle

Aantal buiten Hardenberg en Zwolle

Vraag 7:

Als u een crisisplaatsing heeft waar kunt u dan binnen de gemeente Hardenberg terecht?

.....

Vraag 8:

Als u een plaats in een maatschappelijke opvang zoekt om wat voor een plaats gaat het dan?

- Alleenstaande
- Alleenstaande ouder met kind(eren)
- echtparen (partners, indien niet gehuwd)
- echtparen met kinderen

Vraag 9:

Hieronder staan een aantal leefgebieden, op welk gebied vindt u de meeste aanleiding tot plaatsing in een maatschappelijke opvang? Meerdere antwoorden mogelijk.

- Financiën
- huisvesting
- justitie
- sociaal emotioneel functioneren
- psychisch functioneren
- relaties
- zingeving
- anders namelijk,.....

Vraag 10:

Heeft uw instelling volgens u behoefte aan een maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg?

- Ja
- Nee

Vraag 11:

Zou het voor uw cliënten een wezenlijk verschil maken in de hulpverlening als zij binnen de gemeente Hardenberg opgevangen kunnen worden?

- Veel verschil
- Redelijk verschil
- Matig verschil
- Geen verschil

Wij willen u hartelijk bedanken voor uw medewerking. Door uw hulp krijgen wij een duidelijker beeld op de behoefte aan maatschappelijke opvang binnen de gemeente Hardenberg.

Met vriendelijke groet,

Dion Marsman en Judith Klok
Studenten maatschappelijk werk
Christelijke Hoge School Windesheim